SISEMINISTEERIUM

Varjumine õiguses

Mari Tikan
Siseministeerium

Elanikkonnakaitse

Elanikkonnakaitse aluseks on inimeste suutlikkus kriisi ajal ennast kuni abi saabumiseni ise kaitsta ja vajaduse korral üksteist aidata.

Selle saavutamine on ühiskonna eri osaliste ühine jõupingutus, kus on oluline roll inimestel, kogukondadel, vabatahtlikel, kohaliku omavalitsuse üksustel ja erinevatel riigiasutustel.

HOSi muudatused: **ohuteavitus, varjumine, elanikkonnakaitse koolitus**

HOS varjumine

- Varjendid uutesse hoonetesse, varjumiskohad olemasolevatesse (võimalusel)
- Varjendi nõuded peaksid saama paika hiljemalt 01.07.2026 ja muutuvad kohustuslikuks sellest kuupäevast ehitatavates hoonetes (parameetrid on nimetatud HOSis)
- Varjumisplaan peab olemasolevates hoonetes olema tehtud hiljemalt 01.07.2027 ja varjumiskoht (võimalusel) kohandatud 01.07.2028

NB! Tsiviilkriisi ja riigikaitse seadusega tunnistatakse HOS kehtetuks

Määrused

SiMi kokkukutsutud töörühm, kes koostab **VV määruse varjendi ehituslike ja korralduslike nõuetega.**

Lähtutakse Soome mudelist: põhinõuded ja eesmärk õigusaktis, tehniliste lahenduste kirjeldus juhendmaterjalis.

Varjumiskohale antakse põhimõtted, millele see vastama peaks, et oleks tagatud vähemalt killukaitse.

Varjumisplaanile antakse näidislahendus samuti VV määruses.

Varjend vs varjumiskoht

	Varjend	Varjumiskoht
Eesmärk	Pikemajaline kaitse, kuni 72 h	Lühiajaline kaitse, kuni 12 h
Kaitse tase	**Kasutamiseks kõigi ohtude korral.** **Kaitseb**: **plahvatuse** eest, sh kaasneva ülerõhu ja **lenduvate kildude** eest ja **väiksema otsetabamuse** korral (rõhulaine koormus 100 või 200 kPa), **saastunud välisõhu ja kiirguse** eest (filtreeritud välisõhk, hermeetilisus).	**Kasutamiseks sõjalise ohtude korral.** **Kaitseb: lenduvate kildude** eest.
Vastupidavus	Peab vastu varingule, varuväljapääs, olmetingimused (küte, ventilatsioon, elekter).	Korrastatud ruum, millel ei ole aknaid või on võimalus aknad kinni katta (liivakotid vms). Võimalusel tagatud on piisav õhuvahetus ja varuväljapääs, minimaalsed olmetingimused.
Hind	3-5% hoone ehitusmaksumusest	5000-40 000 eurot, kuid on näiteid, kus saadakse hakkama vaid ühiseks korrastustööks kuluva ajaga
Ehituskiirus/kohandamiskiirus	Ehitusluba kehtib viis aastat	Päev kuni aasta
Ristkasutus	Olemas	Olemas

Varjend

V1-klassi varjend, mille tegeliku varjumispinna suurus on mitte vähem kui 15 ruutmeetrit ja mitte rohkem kui 135 ruutmeetrit ja mille piirdekonstruktsioon talub lööklainest põhjustatud koormust vähemalt 100 kN/m2 ning mis on ette nähtud kuni 180 inimesele.

V2-klassi varjend, mille tegeliku varjumispinna suurus ületab 135 ruutmeetrit ja mille piirdekonstruktsioon talub lööklainest põhjustatud koormust vähemalt 200 kN/m2 ning mis on ette nähtud kuni 1000 inimesele.

Varjend (kavandatav tekst eelnõus, ei ole „kivisse raiutud“)

EHITUSLIK

- Iga 20 ruutmeetri tegeliku varjumispinna kohta vähemalt üks tualeti kasutamise koht, arvestusega vähemalt 0,7 ruutmeetrit tualeti kohta;
- Pind puhta joogivee hoiustamiseks ja jäätmete kogumiseks;
- Pind lüüsile, arvestusega V1-klassi varjendis vähemalt 2,5 ruutmeetrit ja V2-klassi varjendis eraldi ruumina vähemalt neli ruutmeetrit;
- Koht ja pind ventilatsiooniseadmele, arvestusega V1-klassi varjendis vähemalt 1,5 ruutmeetrit iga seadme kohta ja V2-klassi varjendis erialdi ruumina;
- Eraldi esmaabiruum, kui varjend on V2-klassist;
- Vähemalt andmeside passiivne lahendus;
- Elektrivarustus;
- Sõltumatu energiatoitega ühendamist võimaldav lahendus – akupank, akujaam või generaator;
- Veevarustus ja kanalisatsioon reovee jaoks hoones, kus alaliselt viibivad inimesed.

KORRALDUSLIK

- Puhas joogivesi arvestusega 12 liitrit iga tegeliku varjumispinna ühe ruutmeetri kohta;
- Korraldatud jäätmete kogumine, arvestusega neli liitrit iga tegeliku varjumispinna ruutmeetri kohta;
- Vähemalt FM-raadio koos vajaliku vastuvõtmislahendusega;
- Varjendi märgistussiltide komplekt;
- Muud seadmed ja vahendid, mis on vajalikud kas varuväljapääsu kasutamiseks või varjendis katkematult kuni 72 tunniseks viibimiseks: vähemalt 12 tundi katkematult töötav taskulamp, tööriistad (sh vasar, kirka, meisel, kirves, labidas, sõrgkang, saag, kruvikeeraja, haamer, naelad, pussnuga), töökindad, köis, esmaabikomplekt, vile, morsetähestik, varupatareid või akupangad, kanderaam, jooditabletid, veepuhastusaine, tulekustuti (mitte pulberkustutusainega), kiirgusmõõtur, kaitsemask koos prillide ja filtriga ning kaitsekiiver, kuivkäimla(d), käetoed, mida kasutada tualeti ligipääsetavuse suurendamiseks.

Varjumiskoht

- Konstruktsioon koos avatäitega peab pakkuma kaitset vähemalt lenduvate kildude eest.
- Asub tervenisti või osaliselt maapinnast allpool või maa peal vahetult maapinna lähedal.
- Ette nähtud lühiajaliseks viibimiseks ja ühele inimesele tuleks planeerida minimaalselt 0,75 ruutmeetrit.
- Piisav õhuvahetus, arvestades varjumiskohas viibivate isikute hulka.
- Vähemalt kaks erisuunalist väljapääsu, millest üks võib olla põhipääs ja sellele lisaks vähemalt üks varuväljapääs.
- Peab saama varjumise ajal kasutada tualetti.
- Puhas ja kuiv ega tohi tekitada lisaohte varjumise ajal.
- Varjumiskohta on lubatud juht- või abiloomad. Avalikku varjumiskohta tohib kaasa võtta lemmikloomi ühistranspordis kasutatavate kokkulepete järgmisel. Mitteavalikus varjumiskohas lepitakse lemmikloomade kaasavõtmine selle kasutajate poolt ühiselt ja kajastatakse hoone varjumisplaanis.
- Varjumiskohale tuleb võimalusel tagada ligipääs kõigile, arvestades ehituslike piirangutega.

Varjumisplaan

Varjumisplaan varjendiga hoones, st uues hoones, kirjeldab selles varjumise korraldust.

Varjumisplaani koostamisel olemasolevas hoones hinnatakse kõigepealt varjumisvõimalusi ja nende olemasolul kohandatakse varjumiskoht.

Varjumisplaani eesmärk on ehitise varjumisvõimaluste hindamise ja kohandamise kaudu tagada ning kirjeldada kõige sobilikumad varjumisvõimalused ehitise kasutajatele vahetu kõrgendatud ohu korral.

HOONE HINDAMISE KONTROLL-LEHT SOBILIKU VARJUMISKOHA LEIDMISEKS

Hinda hoonet ja vasta küsimustikule:		JAH/EI	Hinnang/Kirjeldus
1.	Kas ja kui palju elab/õpib/töötab/külastab inimesi hoones? (maksimum inimeste koguarv ajahetkel)	JAH/EI	Inimeste arv (tk)
2.	Kas ja kui paljudel nendest inimestest on vajadus tulla/olla/jääda hoonesse ka sõjalise konflikti korral?	JAH/EI	Inimeste arv (tk), arvestuse kirjeldus
3.	Kas ja kui palju on hoones maa-aluseid korruseid, sokli korruseid või ruume maapealsel esimesel korrusel, mida saaks kasutusele võtta varjumiseks õhurünnakuet korral? Ruumid peaks olema suuremad kui 10m2 ja need pole lisaohtudega (nt elektripeakilp, soojussõlm, surveseadmetega, kemikaalidega vms)	JAH/EI	Kirjeldus
Eeldused piirdekonstruktsioonidele:			
3.1.	Kas on Tugevad seinad (raudbetoon min 20cm, paneelid, kivi). Esimesel korrusel ei ole sobilikud kergseinad, kergplokkide või tellise müüritised)	JAH/EI	Kirjeldus
3.2.	Kas on Tugev lagi (raudbetoon, paneelid) Vajalik täpsustada mõõrmetega, mis peab olemas olema, et	JAH/EI	Kirjeldus
3.3.	Kas Ruumis(-del) puuduvad aknad, on väikese valgusavaga aknad, mida saab väljast poolt sulgeda. Ka muud avad piirdekonstruktsioonis peavad olema kaitstud või väliselt kindlustatud. Ei sobi suurte valgusavadega aknad või avad seintes.	JAH/EI	Kirjeldus

Kui eelpoolmainitud tugevate piirdekonstruktsioonidega ruumid on olemas, siis:			
4.	Kas nendes ruumides on tagatud õhuvahetus (loomulik- või sundventilatsioon)?	JAH/EI	Kirjeldus
4.1.	Kui ventilatsiooni pole, kas seda on võimalik tagada?	JAH/EI	Kirjeldus
5.	Kas ruumid on kuivad (pole põrandal vett ega ruumis liigniiskust) selliselt, et saaks põrandal istuda või madratsil lamada?	JAH/EI	Kirjeldus
6.	Kas ruum(-id) on aastaringselt kasutatavad nii, et seal oleks temperatuur üle +10 kraadi?	JAH/EI	Kirjeldus
7.	Rahu ajal võivad ruumides olla erinevad asjad, graažides autod jne, kuid kas neid ruume oleks võimalik 72h jooksul varjumiseks mittevajalikest asjadest puhastada nii, et võimalikult palju inimesi mahuks ruumi(-desse), arvestusega, et igale inimesele jääks vähemalt 0,75m2 pinda?	JAH/EI	Kirjeldus
8.	Kas sobbilikest ruumidest on peale sissepääsu ukse ka mõni muu väljapääs uksest kaugemal? Varuväljapääsuks sobivad ka aknad, mis on väliselt kindlustatud, teine uks, luuk seinas jne.	JAH/EI	Kirjeldus
8.1.	Kui varuväljapääsu pole, kas seda saaks rajada?	JAH/EI	Kirjeldus

Kui hoones on olemas sobilikud ruumid, mida saaks kohandada varjumiseks, siis tuleks seda teha esimesel võimalusel, kuid mitte hiljem kui 01.07.2028 (tulenevalt Hädaolukorra seaduse nõudest), samuti tuleb tagada:	
9.	Käimlad varjujatele, arvestusega 1 käimla varjumispinna 20m2 kohta (võib olla ka kuivkäimla).
	Ruum või taara, kus on võimalik hoida või ladustada joogiks vajalikku vett ja söögivaru
	Ruum või taara, kus on võimalik hoida või ladustada varjumise ajal tekkivat prügi
	Võimalusel koht kus hoida ja laadida raadiot/telefoni
10.	Akende või muude avade korral nende kindlustamise vahendid (nt tugevdatud uksed, luugid, liivakotid, labidas vms)
	Kokkuleppel ka lemmikloomadele olemise ruum
11.	Tööriistad eduka evakuatsiooni tagamiseks (nt kui uks saab plokeeritud varingu tõttu, siis varuväljapääsu rajamiseks ja puhastamiseks väike labidas, kirka, nuga, sõrgkang, polditangid vms).

Mööda üle varjumiseks sobiliku ruumi pindala (m2) ja jaga see 0,75, siis saad teada, kui palju inimesi maksimaalselt mahuks sinna ruumidesse varjuma.

NB! Loe lisaks Päästeameti soovitusi hoonete varjumiskohtade kohandamiseks. Oluline on tagada varjumiskoha baastingimused hoones varjumiseks ja soovituslik on tagada ka lisatingimused sobilikuma keskkonna loomiseks. Juhised leitavad Päästeameti kodulehelt.

Kui eelpoolmainitud ruume või muid tingimusi pole ja neid ei saa ka tagada, hinda:			
12.	Kas mõni ruum on võimalik varjumiskohaks sobilikuks ehitada?	JAH/EI	Hinnang. Kaaluda tugevdatud piirdekonstuktsiooni rajamist olemasolevasse hoonesse, sest ohuteate saamisel on varjumiskohta liikumiseks aega vaid mõned minutid.
13.	Kas on võimalus ehitada või paigaldada hoone lähedusse (mitte kaugemale kui 250m) varjumiskoht?	JAH/EI	Hinnang. Kaaluda hoone välise varjumiskoha tagamist hoone lähedusse, sest ohuteate saamisel on varjumiskohta liikumiseks aega vaid mõned minutid
14.	Kas läheduses (mitte kaugemal kui 250m hoonest) on mõni avalik varjumiskoht?	JAH/EI	Kui jah, siis kui kaugel ja mis aadressil?

Kohanda hoones varjumiskoht ja koosta varjumisplaan või koosta esmalt olemasolevate tingumuste juures varjumisplaan, kohanda seejärel varjumiskoht ja korrigeeri seejärel varjumisplaan!

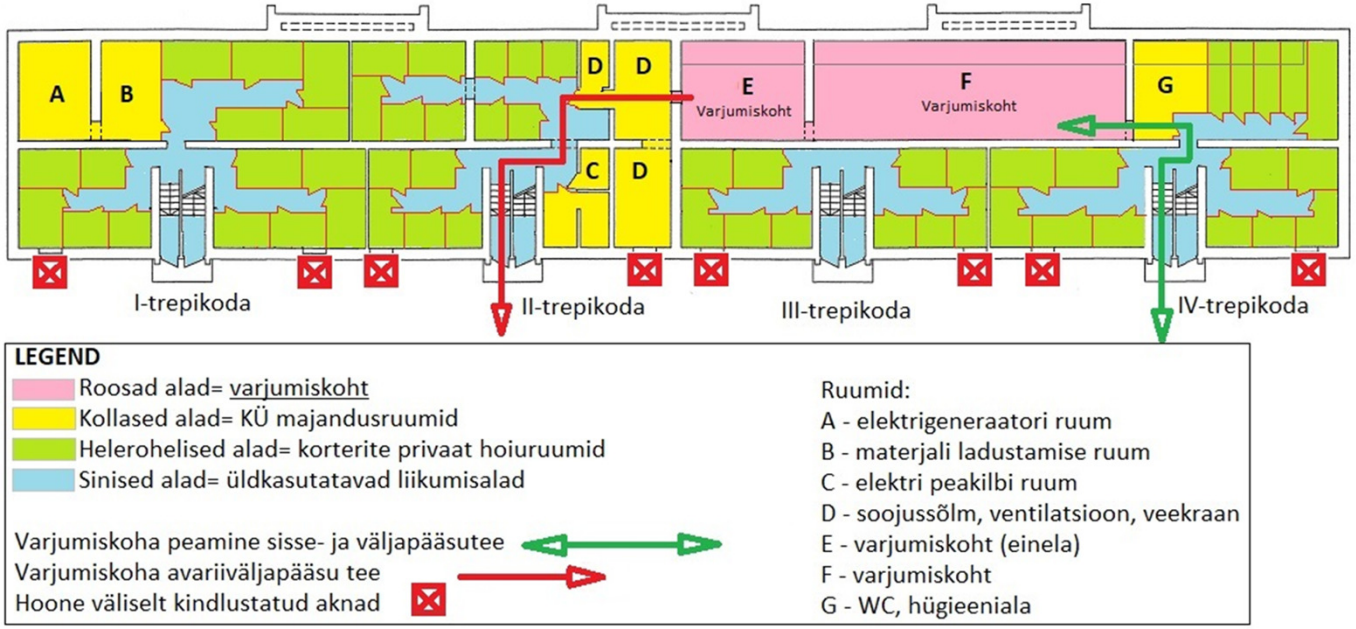

SISEMINISTEERIUM

Aitäh!

Mari Tikan
Siseministeerium